

Mer värme - Mindre sot!

LYCKSELE
KOMMUN
LIKJSUON KOMMUVDNA

Miljö- och samhällsförvaltningen
tfn 0950-16600 (vx)
myndighetsenheten@lycksele.se

vännäs

Peter Westberg
072-210 32 52, 010-722 67 45
peter.westberg@wspgroup.se

NORSJÖ
kommun

Stefan Sjöström
070 620 09 02, 0918- 141 58
stefan.sjostrom@norsjo.se

 miljösamverkan
västerbotten

REGION
VÄSTERBOTTEN

Länsstyrelsen
Västerbotten

norden

Nordiska ministerrådet

Denna broschyr är framtagen med stöd från Nordiska Ministerrådet.

5 goda råd för hur du eldar effektivt och hur du minskar utsläppen av sot och luftföroreningar samtidigt som du bidrar till att skydda Arktis

SOTET HAMNAR I ARKTIS

När sot faller ner på snö och is blir de mörkare och drar till sig mer värme vilket gör att avsmältningen går fortare. Om utsläppen av sot minskar kommer också avsmältningen att minska. Genom att elda rätt bidrar vi till att skydda Arktis och skapar samtidigt en hälsosammare luftmiljö. Dessutom går det åt mindre ved och riskerna för sotbränder minskar.

Så här gör du:

1. Tänd uppifrån och ordna god lufttillförsel

Lägg vedträn i botten, därefter tunnare vedträn och överst stickor. För att tända elden använd braständare istället för tidningspapper.

- Lägg inte vedträna för tätt - men heller inte för glest.
- Se till att det är bra lufttillförsel.
- Kaminer bör fyllas med ved till max halva förbränningsutrymmet alternativt det som anges i bruksanvisningen.

Foto: HSY/Jenni-Justiina Niemi

2. Nästa vedinlägg - när det bildats en glödbädd

Se till att veden packas väl med mindre luft emellan. Om glödbädden är ojämn bör den först jämnas till.

- Placera veden enligt tillverkarens rekommendationer i eldstaden för att få bra lufttillförsel.
- Låt det inte gå för lång tid tills nästa vedinlägg. Utsläppen ökar om eldstaden hinner svalna.

Foto: HSY/Jenni-Justiina Niemi

3. Ingen svart rök? Bra!

Gå ut och kontrollera om du ser någon rök från skorstenen. Har du gjort rätt så bör du inte se någon rök alls. Är röken svart eller gul så har du stora sotutsläpp och bör fundera på vad som är fel.

4. Elda med rätt bränsle!

Elda med torr ved - men inte för torr ved, fuktinnehållet bör vara 15-20 procent. Använd ren ved, inte avfall, kartong eller plankor med målarfärg eller lim.

- Ved som huggits under sommaren kan eldas först året därpå. Veden bör lagras i en vedbod, i rumstemperatur blir veden för torr.
- Impregnerat virke eller processad träfiber innehåller tillsatser. Elda inte detta utan lämna det till kommunens återvinningsstation.
- Avfall är generellt inte tillåtet att elda. Vissa saker är tillåtna men ändå olämpliga att elda då de ger mycket sotig rök.

5. Välj rätt panna eller kamin

Välj en panna eller kamin som är Svanen-märkt eller har likvärdiga egenskaper.

- Pellets ger de lägsta utsläppen av sot och föroreningar.
- Om vedeldning är din primära energikälla bör du elda mot en ackumulatortank så att du slipper reglera effekten. Då behöver du bara elda någon enstaka gång per dag under den kalla tiden på året. Ackumulatortanken bör vara på minst 1500 liter.

FAKTA OM SOT

Vid ofullständig förbränning av ved bildas sot och andra partiklar. Sot är mycket små partiklar som består av kol. En del av det sot som bildas fastnar i eldstaden och i skorstenen, något som påverkar eldstadens effektivitet och medför risk för soteld i skorstenen. Resten släpps ut till omgivningen.

Tändning

När veden tänds värms först veden upp och vattenånga avgår. Vid ytterligare temperaturhöjning avgår vedens brännbara gaser vilka antänds och flammor bildas kring vedstyckena. Tändningsfasen har stor

betydelse för hur stora utsläppen av partiklar och sot blir. Det finns en risk att vedens gaser går ut genom skorstenen utan att antändas. En vedbrasa ska därför alltid tändas uppifrån. När all gas i veden bränts upp återstår koks (träkol) som brinner med en röd glöd.

Lufttillförseln i eldstaden

Hur mycket sot som bildas hänger ihop med lufttillförseln och förbränningstemperaturen. Lufttillförseln bör varken vara för liten eller för stor. För mycket luft ger långa flammor och om de når kallare ytor i eldstaden bildas sot. För lite luft ger en kraftig sotbildning i flammorna. Det sker lätt med barved

som innehåller tjära och kåda. Om kaminen får luft via byggnadens inneluft kan en badrumsfläkt orsaka minskat skorstensdrag. Förbränningen kan då försämrats.

Bränslets fukthalt

Vedens fukthalt påverkar utsläpp och sotbildning. En för hög fukthalt ökar utsläppen och sotbildningen och det tar längre tid för vedens gaser att avgå. Då ökar risken att gaserna inte antänds utan att sot bildas istället. Å andra sidan kan alltför torr ved antändas mycket snabbt vilket kan ge ett syreunderskott som också gör att mer sot bildas.

Temperaturen

För fullständig och sotfri förbränning krävs hög temperatur, omkring 900-1000 grader C. En väl isolerad eldstad innebär att temperaturen snabbt når upp till en önskad nivå och eventuella sotpartiklar brinner upp.

Vedens packning

Mängden ved och hur den packas har betydelse för hur mycket sot som bildas. Anpassa storleken på vedstyckena efter eldstaden. Det måste alltid finnas plats för luften att cirkulera runt veden i en kamin.